

Trendovi u proizvodnji i potrošnji mesa peradi u svijetu i Bosni i Hercegovini

Edin Salihbašić¹, Željko Vaško², Meho Bašić³, Mirha Ahmetović⁴

¹*Bosna Bank International d.d. Sarajevo, Filijala Tuzla, BiH*

²*Poljoprivredni fakultet, Univerzitet u Banjoj Luci, Republika Srpska, BiH*

³*Tehnološki fakultet, Univerzitet u Tuzli, Tuzla, BiH*

⁴*Poljoprivredno-prehrambeni fakultet, Univerzitet u Sarajevu, Sarajevo, BiH*

Sažetak

U proteklom periodu je primjetan trend povećanja proizvodnje i potrošnje mesa peradi u svijetu i Bosni i Hercegovini. Cilj ovog rada je predstaviti pregled literature u tom području i dati predviđanja proizvodnje i potrošnje mesa u narednom periodu. Najveći proizvođač mesa peradi u 2013. godini su SAD sa 19,8 miliona tona nakon čega slijede Kina (17,4), Brazil (13,0) i EU-28 (12,8). Ukupna proizvodnja mesa peradi u svijetu je iznosila 107,4 miliona tona. Najviše peradi tovi se u Kini, SAD, Indoneziji, EU i Brazilu. Potrošnja mesa peradi u svijetu po stanovniku u zadnjih deset godina je porasla sa 10,4 kg u 2003. godini na 13,2 kg u 2013. godini. Prema statističkim podacima i procjenama OECD FAO, potrošnja mesa peradi u posljednjih deset godina je porasla za 42,7%. U 2023. godini se očekuje potrošnja od 134,3 miliona tona, što će biti povećanje za dodatnih 25,3% u odnosu na 2013. godinu, dok će njena prosječna potrošnja po stanovniku iznositi 14,9 kg. Prema podacima iz 2013. godine najviše mesa peradi po stanovniku godišnje troši se u SAD 44,3 kg, Maleziji 43,1 kg i Brazilu 40,6 kg, dok je u EU-28 prosjek 21,2 kg. Prema statističkim podacima tov peradi u BiH ima također rastući trend, a u posljednjih deset godina broj peradi i količina proizvedenog mesa su udvostručeni. U 2004. godini u tovu je bilo 9,4 miliona, a u 2013. godini 24,7 miliona peradi. U RS-u je broj peradi porastao za 140%, a u FBiH za 207%.

Ključne riječi: proizvođači mesa peradi, statistički podaci, predviđanje

Uvod

Proizvodnja i potrošnja mesa peradi u svijetu raste zbog svojih nutritivnih svojstava i konkurentne cijene. To je namirnica sa visokim sadržajem proteina i niskim sadržajem masti, što uvrštava ovaj prehrambeni artikal u dijetetske proizvode. Odlikuje se povoljnim aminokiselinskim sastavom i visokom probavljivošću.

Najveći proizvođač mesa peradi je SAD sa 19,8 miliona tona u 2013. godini, dok je najveći izvoznik mesa peradi u svijetu Brazil sa 3,8 miliona tona. Slijede ga SAD sa 3,7 miliona tona i 28 zemalja EU sa 1,3 miliona tona (OECD – FAO, 2014. Agricultural Outlook 2014 – 2023).

Kao drugi najveći proizvođač mesa peradi, kada su zemlje u pitanju, je Kina, koja je u 2013. godini ostvarila proizvodnju od 17,4 miliona t, a nakon nje slijedi Brazil sa 13,0 miliona tona, pa 28 zemalja Evropske Unije (EU) sa 12,8 miliona tona (OECD – FAO, 2014. Agricultural Outlook 2014 – 2023).

U BiH u 2013. godini neto masa zaklane peradi, ne računajući uvoz i izvoz, je iznosila 41.548 t, što je po glavi stanovnika iznosilo 10,96 kg (Agencija za statistiku BiH, 2014. Saopštenje br. 25).

Rast proizvodnje u posljednjih deset godina je bio spor u Evropskoj uniji. Rast svjetske proizvodnje mesa peradi je usporen u posljednjih nekoliko godina, sa 4,5% koliko je iznosio u 2010. godini, na 1,8% u 2013. godini. Rast stanovništva, povećanje ličnih dohodaka stanovništva i održanje konkurentne cijene piletine bit će ključni faktor u povećanju potrošnje mesa peradi (Global Poultry Trends, 2013. Russia and Ukraine Lead Europe's Growth).

U 2023. godini se očekuje da će u USA proizvodnja pilećeg mesa biti na nivou 24,5 miliona tona, u Kini 22,4 miliona t, Brazilu 15,4 miliona t i u EU-28 13,9 miliona t. (OECD – FAO, 2014. Agricultural Outlook 2014 – 2023).

Materijal i metode rada

Korišteni su raspoloživi izvori informacija od renomiranih svjetskih organizacija, sa web stranica multinacionalnih kompanija proizvođača pilećeg mesa i statističkih pokazatelja statističkih agencija u BiH. U okviru elaboriranja određenih teorijskih i metodoloških ishodišta posmatranog problema, te određenih aplikativnih razmatranja korištena je metoda analize i sinteze, uz korištenje sistematskog pristupa u istraživanju.

Pisani materijali su u potpunosti bili usmjereni ka utvrđivanju trendova u proizvodnji i potrošnji mesa peradi u svijetu i BiH i posmatranju projekcija u strateškom srednjoročnom i dugoročnom periodu. Korištene su metode na osnovu kojih je prikazana „globalna slika“ trendova proizvodnje i potrošnje pilećeg mesa.

Multinacionalne kompanije kontrolišu cjelokupan lanac vrijednosti proizvodnje pilećeg mesa kroz različite faze proizvodnje i stepena obrade finalnog proizvoda. Konkurentsku prednost postižu nastojeći se prikazati na način da su različiti od drugih konkurenata, da su troškovno efikasni, povećanjem obima proizvodnje i vodeći računa o maksimalnoj iskorištenosti kapaciteta pa često zanemarujući i dobrobit životinja. Takođe se posebna pažnja posvećuje vremenu i smanjenju ciklusa proizvodnje. Potrošači vole da konzumiraju bijelo pileće meso pa su selekcionirali pile koje ima velike grudi.

Unazad dvadesetak godina tov pilića je trajao u prosjeku oko osam nedjelja. Danas tov pilića ne traje duže od 42 dana, uz tendenciju stalnog skraćivanja trajanja tova (Mitrović i sar. 2004, 2005).

Poznati autori iz oblasti strateškog menadžmenta Miller (1998), Grant (1998), Thompson i Strickland (1998) su predstavili konkurentске prednosti multinacionalne kompanije kroz pet dimenzija: različitost, trošak, obim, vrijeme i konkurentsko povezivanje.

Posebno je važno napomenuti da organizuju aktivnosti koje će se obavljati izvan organizacije – outsourcing. Pod outsourcing-om se podrazumjeva ugovaranje poslovnih procesa koji treba da se obave izvan organizacije. Te poslovne procese obavlja druga organizacija, za što stiće pravo na ugovorenu naknadu. Outsourcing se ugovara kako bi se postigle finansijske uštede jer se neki poslovi povjeravaju drugima koji su specijalizovani za obavljanje konkretnih poslovnih procesa po konkurentnijoj cijeni (trošku usluge) u odnosu na proračunati trošak vlastitog angažmana. Posebno je to slučaj kada obavljanje konkretnih poslovnih procesa zahtjeva značajno investiranje u stalna sredstva.

Suprotno od outsourcing-a je insourcing, a to je prenošenje poslovnih procesa u multinacionalnu kompaniju koji su se do sada obavljali eksterno. Insourcing se postiže vertikalnom integracijom.

U slučaju multinacionalnih kompanija većina poslovnih procesa se obavlja outsourcing-om, ali pod strogim nadzorom. Tov pilića se obavlja na farmama koje su vlasništvo treće strane i koja stiće pravo na ugovorenu naknadu. Trošak tova se obračunava na osnovu prirasta tjelesne mase utovljenih pilića. Farmeri su specijalizovani za tov pilića ali se mnogo ne

pitaju jer instrukcije o tovu dobijaju od multinacionalne kompanije. Posjeduju vlastite objekte, obučenu radnu snagu i svu infrastrukturu neophodnu za obavljanje tova (objekat, prostirka, voda, električna energija, radna snaga). Transport utovljenih pilića do klaonice i usluge klaonice se obavljaju putem outsourcing-a. Prerada pilećeg mesa se obavlja pod okriljem multinacionalne kompanije, odnosno insourcing-om. Transport finalnih proizvoda do kupca preuzimaju multinacionalne kompanije jer imaju visoko razvijenu distributivnu mrežu. Ugovaranje prodaje i prodaja se obavlja u vlastitoj režiji (insourcing).

To je uobičajeni način poslovanja i u BiH a preuzet je po modelu multinacionalnih kompanija.

Rezultati i diskusija

Najbolji pokazatelj potrošnje mesa peradi u pojedinim zemljama je njegova potrošnja po glavi stanovnika. Od ukupnog iznosa potrošnje mesa peradi, na pileće meso se odnosilo 88,7% u 2013. godini.

Proizvodnja i potrošnja mesa peradi u svijetu

Pileće meso, zajedno sa ribom predstavlja najbolji izvor bjelančevina životinjskog porijekla. Jedan od koraka prilikom ocjene kvaliteta pilećeg mesa je određivanje njegovih hemijskih i fizičkih karakteristika (Petracci i Baeza, 2009). Količina proteina, vode i pepela u mesu tovnih pilića relativno je konstantna, dok je količina masti varijabilna (Ristić, 2007). Relativno niska cijena u odnosu na ostale vrste mesa čini ga dostupnim gotovo svim socijalnim kategorijama potrošača.

Proizvodnja mesa peradi u svijetu

U tabeli 1 su prikazane 4 zemlje koje proizvedu najveću neto masu peradi u svijetu.

Iz tabele se vidi da su četiri zemlje najveći proizvođača peradi u svijetu u 2013. godini proizvele 62.958.000 t neto mase mesa peradi, što čini 58,6% ukupne svjetske proizvodnje.

Tab 1. Neto masa proizvedene peradi (t) u svijetu

Net mass produced poultry (t) in the world

Godina <i>Years</i>	USA	Kina	Brazil	EU-28	Ostale zemlje <i>Other country</i>	Svijet <i>World</i>
2008.	19.573.000	15.337.000	11.543.000	11.338.000	35.442.000	93.233.000
2009.	18.676.000	15.949.000	11.487.000	11.751.000	37.414.000	95.277.000
2010.	19.302.000	16.561.000	12.649.000	12.202.000	39.645.000	100.360.000
2011.	19.818.000	17.088.000	13.168.000	12.408.000	41.648.000	104.131.000
2012.	19.507.000	18.226.000	13.087.000	12.660.000	43.433.000	106.913.000
2013.	19.759.000	17.406.000	13.037.000	12.756.000	44.491.000	107.448.000

Izvori/Sources: OECD – Organization for Economic Co-operation and Development – FAO – Food and Agriculture Organization of the United Nations (2014): Agricultural Outlook 2014 – 2023.

Potrošnja mesa peradi u svijetu

Najbolji pokazatelj po kojem se mjeri potrošnja mesa peradi u pojedinim zemljama je da se izračuna njegova potrošnja po glavi stanovnika. U tabeli 2 je prikazana potrošnja i projekcija potrošnje mesa peradi po zemljama u svijetu iskazano po glavi stanovnika.

Najviše mesa peradi po glavi stanovnika se u 2013. godini konzumiralo u USA, 44,3 kg. Zatim slijedi Malezija sa 43,1 kg, Brazil sa 40,6 kg i Australija 38,4 kg.

Podaci o potrošnji mesa peradi po glavi stanovnika nisu u potpunosti pouzdani jer su predstavljeni na bazi serija podataka o proizvodnji, trgovini i potrošnji. To je zato što nema zemlje koja mjeri stvarnu potrošnju po osobi. Projekcije koje proizilaze iz procjene količina koje su na raspolaganju za potrošnju na osnovu procjene proizvodnje i trgovine, podjeljene sa populacijom stanovnika u konkretnoj zemlji. Stoga je ovo niz podataka koji je najbolje koristiti kao vodič za trendove (Global Poultry Trends 2013. Asia Consumes 40 Per Cent of World's Chicken).

Procjene pokazuju da se očekuje porast potrošnje mesa peradi po glavi stanovnika u gotovo svim zemljama svijeta. Na globalnom nivu se za narednih deset godina očekuje povećanje potrošnje mesa peradi po glavi stanovnika za 12,8%.

Tab. 2. Potrošnja mesa peradi u svijetu po zemljama po glavi stanovnika
Consumption of poultry meat in the world by countries per capita

R. br.	Naziv zemlje <i>Title country</i>	Godina/ <i>Years</i>								
		2003	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2023
1.	USA	45,2	45,1	46,0	44,0	44,3	45,5	46,1	47,2	50,1
2.	Malezija	30,8	44,2	44,2	43,6	43,1	43,7	44,5	45,4	49,7
3.	Brazil	28,3	40,0	41,5	40,7	40,6	41,3	41,4	41,4	43,6
4.	Australia	30,5	35,3	37,4	38,2	38,4	38,9	39,4	40,0	43,4
5.	Argentina	16,2	30,5	34,2	35,3	35,4	35,8	36,5	36,5	38,0
6.	Peru	19,0	31,3	32,7	34,4	35,6	36,3	36,8	37,2	41,7
7.	Južna Afrika	19,8	29,5	31,0	32,1	31,9	32,3	33,3	34,1	40,1
8.	Kanada	32,8	32,9	32,6	31,9	32,2	32,3	32,3	32,3	33,2
9.	Rusija	13,9	21,5	22,5	25,7	25,1	25,8	26,2	26,6	30,1
10.	Meksiko	21,3	24,5	24,9	25,2	24,9	25,1	25,4	25,6	27,6
11.	Turska	12,5	21,9	23,4	21,8	20,2	19,3	19,7	20,1	21,6
12.	Kolumbija	14,9	20,6	21,1	21,3	21,4	21,9	22,0	22,3	24,9
13.	Ukrajina	7,7	20,6	19,4	21,3	19,5	20,3	21,2	21,8	25,8
14.	EU 28	19,0	20,6	20,7	21,1	21,2	21,4	21,4	21,5	22,2
15.	Iran	14,2	19,7	20,2	20,2	19,9	20,3	20,7	21,0	23,9
16.	Japan	12,0	12,7	12,3	13,1	12,9	12,8	12,8	12,8	13,0
17.	Kina	8,4	10,7	10,9	11,6	11,3	11,3	11,4	11,7	13,8
18.	Indonezija	4,6	5,7	5,9	6,0	5,9	6,1	6,2	6,4	7,7
19.	Pakistan	2,2	3,5	3,7	4,0	4,5	4,8	4,9	5,0	6,0
20.	Indija	1,0	1,6	1,6	1,7	1,9	1,9	2,0	2,1	2,7
21.	Svijet <i>World</i>	10,4	12,8	13,1	13,3	13,2	13,4	13,5	13,7	14,9

Izvor: OECD – Organization for Economic Co-operation and Development – FAO – Food and Agriculture Organization of the United Nations (2014): *Agricultural Outlook 2014 – 2023*.

Trendovi u proizvodnji i potrošnji mesa u svijetu

Jedan od najvećih problema ekonomije u današnjem svijetu predstavlja globalizacija. Manji broj stanovništva u svijetu postaje sve bogatiji, a većina stanovnika postaje sve siromašnija. Jednom riječju kapital u svijetu je veoma neravnomjerno raspoređen, a i ne biraju se sredstva kako

da se isti uveća. Zbog toga monogi stanovnici u svijetu pate zbog gladi i neuhranjenosti.

Veliki je razlog za rast potrošnje pilećeg mesa promjena u navikama ishrane ljudi. Sve veća je potražnja zbog većeg porasta na tržištu brze prehrane i sektora smrznute i gotove hrane. Takođe, veliki razlog rasta predstavlja prihvatanje mesa peradi od strane mlađe generacije stanovništva (Global Poultry Trends 2013. Asia Consumes 40 Per Cent of World's Chicken).

Cijeli sistem industrije hrane u stvari otpočinje sa industrijom brze hrane. Otkako su životinje odvojene od njihovog prirodnog okruženja, a hrana se može transportovati na velike udaljenosti, prednost određenog područja za uzgoj životinja i hrane je manje važna od infrastrukture za transport i preradu mesa životinja. Uzgoj životinja i farme za industrijsku proizvodnju su takođe standardizovani globalno. Ukupno gledajući, intenzitet uzgoja životinja je konačno određen intenzitetom proizvodnje hrane za životinje (United Nations Conference on Trade and Development, 2013).

Proizvodnja i potrošnja mesa peradi u Bosni i Hercegovini

Proizvodnja pilećeg mesa u BiH

U tabeli 3 je prikazan broj i neto masa zaklane peradi u BiH po regijama.

Broj peradi u Bosni i Hercegovini je imao trend povećanja do 2010. godine, nakon čega dolazi do pada u proizvodnji peradi, dok je u 2013. godini došlo do ponovnog povećanja broja peradi

Broj peradi u Republici Srpskoj u 2013. godini je gotovo identičan onom u 2008. godini, ali se neto masa zaklane peradi povećala za 36%, što govori da se povećao broj peradi koja se komercijalno uzgaja za klanje.

U BD broj zaklane peradi je praćen samo do 2010. godine, tako da nemamo pouzdane podatke nakon tog perioda.

Potrošnja mesa peradi u BiH

Potrošnju mesa peradi u BiH dobijamo kada neto težini zaklane peradi dodamo razliku između uvezenog i izvezenog mesa peradi i iznutrica. U tabeli 4 je prikazan uvoz i izvoz peradi i mesa peradi i iznutrica u BiH.

Tab.3. Broj (miliona) i neto masa zaklane peradi (t) u Bosni i Hercegovini
Number (million) and net weight of slaughtered poultry (t) in Bosnia and Herzegovina

Godina <i>Years</i>	Federacija BiH <i>The Federation B&H</i>		Republika Srpska <i>The Republic of Serpska</i>		Brčko Distrikt <i>Brcko District</i>		Ukupno BiH <i>Total B&H</i>	
	Broj peradi <i>Number poultry</i>	Neto masa <i>Net weight</i>	Broj peradi <i>Number poultry</i>	Neto masa <i>Net weight</i>	Broj peradi <i>Number poultry</i>	Neto masa <i>Net weight</i>	Broj peradi <i>Number poultry</i>	Neto masa <i>Net weight</i>
2008.	15,038	20.254	6,120	8.354	0,145	259	21,302	28.869
2009.	16,652	20.254	7,545	10.721	0,190	333	24,039	33.219
2010.	18,255	25.037	8,510	12.160	0,212	373	26,977	37.569
2011.	24,632	33.576	7,938	11.900	-	-	32,782	46.303
2012.	30,417	42.673	7,345	11.227	-	-	37,698	53.836
2013.	20,980	29.970	7,188	11.399	-	-	28,271	41.548

Izvor: za Republiku Srpsku, Statistički godišnjak Republike Srpske 2014, Republički zavod za statistiku, Banja Luka, 2014.; za Federaciju BiH – statistički godišnjak/ljetopis, poljoprivreda, šumarstvo i ribolov FBiH, 2009, 2013, 2014; za BD - agencija za statistiku BiH, podružnica/eksponzura Brčko, poljoprivredna proizvodnja Brčko Distrikta BiH, 2003-2009 i 2004-2010 godina, broj 5(2010) i broj 5 (2011); za BiH – saopštenja Agencija za statistiku BiH za odgovarajuću godinu.

Tab. 4. Uvoz i izvoz peradi i mesa peradi i iznutrica u BiH (t)
Imports and exports of poultry and poultry meat and offal in BiH (t)

BiH	Tjelesna masa žive peradi <i>Body weight of live poultry</i>			Meso i iznutrice peradi <i>The meat and offal of poultry</i>		
	Uvoz <i>Import</i>	Izvoz <i>Export</i>	Razlika <i>Divergence</i>	Uvoz <i>Import</i>	Izvoz <i>Export</i>	Razlika <i>Divergence</i>
2009.	12.199	1.085	11.114	16.658	2.964	13.694
2010.	12.106	1.823	10.283	14.404	2.645	11.759
2011.	13.632	2.420	11.212	18.039	3.052	14.987
2012.	14.761	2.597	12.164	20.156	2.289	17.867
2013.	13.372	2.377	10.995	17.621	1.840	15.781

Izvor/ Source: International Trade Centre (ITC) calculations based on UN COMTRADE statistics

Za 2013. godinu je zaklano peradi neto težine od 41.548 t. Uvoz mesa i iznutrica peradi je iznosio 17.621 t, a izvoz 1.840 t. Razlika u korist uvoza je bila 15.781 t. Ako ovaj iznos dodadmo na iznos zaklane peradi dobijemo 57.329 t. Po glavi stanovnika bi to bilo 15,12 kg, što je znatno

niže od prosjeka EU-28. Zabrinjavajući je podatak da je uvoz veći za 8,6 puta od izvoza.

Proizvodnja pilećeg mesa obuhvata lanac proizvodnje kojeg čine:

1. Roditeljske farme za proizvodnju rasplodnih (priplodnih) jaja,
2. Valionica u kojoj se vrši valenje pilića,
3. Farme za tov pilića,
4. Klaonice za piliće u kome se vrši klanje, konfekcioniranje i prerada pilećeg mesa i
5. Promet mesa prerađevina i konfekcioniranog pilećeg mesa.

Kao posljednja karika u lancu prometa mesa prerađevina od mesa pilića su kupci (ugostiteljski objekti, objekti brze prehrane i krajnji potrošači).

Zbog nekoordiniranosti ovih proizvodnih procesa, te nemogućnosti uspostavljanja međusobnih dogovora u kompletnom lancu industrijske proizvodnje tovnih pilića i trgovačkih lobija koji forsiraju uvoz, stanje peredarske proizvodnje u BiH nije zadovoljavajuće. Veliki problem predstavlja crno tržište i poslovanje izvan legalnih robnih tokova, pa statističke podatke preuzete iz agencija za statistiku BiH, RS i FBiH treba uzeti sa rezervom. Globalizacija u sferi trgovine i ulazak stranih trgovačkih lanaca u BiH takođe usložnjava problem domaće peradarske proizvodnje, jer strani trgovački lanci forsiraju finalne proizvode iz svojih zemalja.

Zaključak

Na osnovu svega izloženog u ovom radu mogu se donijeti sljedeći zaključci:

- Pileće meso predstavlja vrijednu namirnicu za ishranu ljudi zbog njegovih nutritivnih svojstava;
- Najveći proizvođač mesa peradi je SAD sa 19,8 miliona tona u 2013. godini, dok je najveći izvoznik u svijetu Brazil sa 3,8 miliona tona;
- Proizvodnjom i prometom pilećeg mesa u svijetu upravlja mali broj multinacionalnih kompanija. Problemi vezani za tov pilića, konfekcioniranje i preradu pilećeg mesa u BiH su vezani za nemogućnost dogovora između tovljača, klaoničara i prerađivača. Veliki problem predstavljaju loše političko i ekonomsko okruženje, crno tržište, trgovački lobiji koji preferiraju uvozne proizvode, zabrana izvoza piletine u EU;

- Konzumiranje mesa peradi je u posljednjih deset godina poraslo za 42,7%, sa tendencijom daljeg rasta, a pretpostavlja se da će u narednih deset godina konzumacija mesa peradi porasti još za 25,3%;
- Od ukupne potrošnje mesa peradi u 2013. godini, pileće meso zauzima 88,7%;
- Povećanje potrošnje mesa peradi se očekuje i u zemljama u razvoju, gdje se predviđa rast po godišnjoj stopi od 2,8% do 2023. godine;
- Najveći problem svjetske ekonomije je globalizacija, gdje mali broj populacije stanovništva u svijetu postaje sve bogatiji, a većina stanovništva postaje sve siromašnija;
- Uticaj na proizvodnju i promet pilećeg mesa nemaju čak ni države, nego isključivo multinacionalne kompanije;
- U BiH u 2013. godini je zaklano 28.271.000 tovnih pilića ili 41.548 t izraženo u neto težini mesa ili 10,96 kg/stanovniku, a u istoj godini je konzumirano mesa peradi 15,12 kg/stanovniku;
- Potrebno je jačati prodaju na domaćem tržištu i proširiti tržišno učešće domaćih firmi. Potrebno je povezati proizvođače i trgovce i zajednički nastupiti prema krajnjim potrošačima.

Literatura

- Agencija za Statistiku BiH. (2014). *Saopštenja broj: 9, 25, 28 i 29.*
- Agencija za Statistiku BiH, Podružnica/ ekspozitura Brčko. (2010). *Poljo-privredna proizvodnja Brčko Distrikta BiH, 2003-2009 godine, broj 5.*
- Agencija za Statistiku BiH, Podružnica/ekspozitura Brčko. (2011). *Poljo-privredna proizvodnja Brčko Distrikta BiH, 2004-2010 godine, broj 5.*
- Federalni zavod za statistiku, Sarajevo. (2014). *Statistički godišnjak/ljetopis FBiH 2013.*
- Global Poultry Trends. (2013a). *Faster Chicken Uptake Outside the EU.* Retrieved from <http://www.thepoultrysite.com/articles/2979/global-poultry-trends-2013-faster-chicken-uptake-outside-the-eu>,
- Global Poultry Trends. (2013b). *Europe's Trade Closely Linked to Business between EU Countries.* Retrieved from <http://www.thepoultrysite.com/articles/2978/global-poultry-trends-2013-europes-trade-closely-linked-to-business-between-eu-countries>,
- Global Poultry Trends. (2013c). *Russia and Ukraine Lead Europe's Growth.* Retrieved from <http://www.thepoultrysite.com/articles/2954/global-poultry-trends-2013-russia-and-ukraine-lead-europes-growth>,

- Global Poultry Trends. (2013d). *Asia Consumes 40 Per Cent of World's Chicken*. Retrieved from <http://www.thepoultrysite.com/articles/2929/global-poultry-trends-2013-asia-consumers-40-perCent>,
- Grant, R. (1998). *Contemporary Strategic Analysis*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Hansen, J. & Gale, F. (2014). *China in the next decade: rising meat demand and growing imports of feed*. Economic Research Service U. S. Department of Agriculture, articles 3163, p. 1.
- Miller, A. (1998). *Strategic Management*. Boston: Irwin McGraw Hill.
- Mitrović, S., Ostojić, Đ. i Đermanović, V. (2004). Uticaj trajanja tova na proizvodna svojstva brojlerskih pilića različitih genotipova. *Živinarstvo*, 11, 7-11.
- Mitrović, S., Škrbić, Z., Bogosavljević-Bošković, S., Ostojić, Đ. & Đermanović, V. (2005). Effect of housing density, duration of fattening and initial body mass of and day old chickens on production of broiler meat of Cobb hybrid. *Biotechnology in animal husbandry*, 21(5-6), 223-228.
- OECD – Organization for Economic Co-operation and Development – FAO – Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2014). *Agricultural Outlook 2014 – 2023*.
- Petracci, M. & Baeza, E. (2009). *Harmonization of methodology of assessment of poultry meat quality features*. Proceedings XVIII European Symposium on the Quality of Poultry Meat, Prague, 175-180,
- Republički zavod za statistiku. (2014)., *Statistički godišnjak RS 2014*.
- Ristić, M. (2007). Hemijski sastav mesa brojlera u zavisnosti od porjekla i godine proizvodnje. *Tehnologija mesa*, 48(5-6), 203-207.
- Thompson, J. & Strikland, A. (1998). *Strategic Management: Concepts and Cases*. Irwin: McGraw Hill.
- United Nations Conference on Trade and Development. (2013). *Trade and environmental review 2013, Wake up before it is to late* (pp. 144-145).

Primljeno: 11. maj 2015.
 Odobreno: 25. maj 2015.

Trends in Production and Consumption of Poultry Meat in The World and Bosnia and Herzegovina

Edin Salihbašić¹, Željko Vaško², Meho Bašić³, Mirha Ahmetović⁴

¹*Bosna Bank International d.d. Sarajevo, Tuzla Branch, BiH*

²*Faculty of Agriculture, University of Banja Luka, Banja Luka, BiH*

³*Faculty of Technology, University of Tuzla, Tuzla, BiH*

⁴*Faculty of Agriculture and Food Sciences, University of Sarajevo, BiH*

Abstract

There is an increasing trend of production and consumption of poultry meat over the last years in the world and Bosnia and Herzegovina. The main purpose of this paper is to present a literature review in this field, and give prediction of production and consumption of poultry meat in the future. The largest producer of poultry meat in 2013 was the US with 19.8 million tons followed by China (17.4), Brazil (13.0) and the EU-28 (12.8). The total production of poultry meat in the world is 107.4 million tons. The most poultry are fattened in China, the US, Indonesia, Brazil and the EU. Consumption of poultry meat has been increased in the world per capita over the last ten years from 10.4 kg in 2003 to 13.2 kg in 2013. According to statistical data and estimates of OECD FAO, consumption of poultry meat has increased in the past decade to 42.7%. It is expected that consumption of poultry meat in 2023 will be 134.3 million tons, which represents increasing for additional 25.3% compared to 2013, but its average consumption per capita could be about 14.9 kg. The most of poultry meat per capita and per year is consumed in the US (44.3 kg), than in Malaysia (43.1 kg) and Brazil (40.6 kg), while the EU-28 average in 2013 was 21.2 kg. According to statistics, poultry fattening in Bosnia and Herzegovina has also a growing trend showing that the number of poultry and the quantity of meat produced in the last ten years are doubled. In 2004, 9.4 millions of poultry was fattened, while in 2013 it was fattened about 24.7 million. The number of poultry in the Republic of Serpska has increased by 140% and in the Federation of Bosnia and Herzegovina by 207%.

Key words: poultry meat producers, statistical data, prediction

Edin Salihbašić
E-mail address: e.salihbasic@bih.net.ba

Received: May 11, 2015
Accepted: May 25, 2015